

перенасичені власними назвами, здебільшого топонімами та антропонімами, що перекладацький коментар стає невід'ємною складовою знайомства українського читача з американськими авторами. Спільність середовища, у якому розгорталася творчість поетів, виявляється у наскрізних інтертекстуальних елементах. Усі вони захоплювалися малярством американських абстрактних експресіоністів, слухали джаз та навідувалися до мангеттенського бару П'ять Баксів (5 SPOT). Це дозволяє Юрію Андруховичу не переобтяжувати переклади паратекстуальним матеріалом.

Однак, інколи інтертекстуальність є домінантою творчості оригінального автора, що робить паратекстовий матеріал невід'ємною складовою іншомовної рецепції його творів. Для прикладу, в поезії Т.С. Еліота біблійні сюжети переплітаються з античною міфологією та постмодерністськими традиціями, герої класиків із героями сучасників. Літературним тлом багатьох віршів поета-філософа стали твори Данте, Шекспіра, Ф.Бомонта, Е.Уолдо, Г.Джеймса та ін. Так, наприклад, у вірші "Рапсодія вітряної ночі" зустрічаємо перифраз двох рядків французького поета Жюльє Лафорга: *La lune ne garde aucune rancune – місяць не пам'ятає зла*, або ж фраза *I grow old... I grow old – я старіюсь... я старіюсь* у вірші "Пісня кохання Дж. Альфреда Пруфрока" є перифразованою реплікою Фальстафа з Шекспірової хроніки "Генріх IV" [Eliot 1962, р. 78, р. 154; Еліот 1990, с. 23, с. 40]. Коли перефразовані, а коли і дослівно процитовані рядки із творів відомих поетів є тим пульсуючим вкрапленням думок, образів, що свідчать про інтелектуальне та духовне суголосся творчості Еліота з іншими митцями слова. Тому перед перекладачем стоїть завдання розпрозорити таку інтертекстуальність для цільового читача; розкрити цілісність фрагментарного, зберігши діалектику "цілого" і "частини".

Проведене дослідження дозволяє нам зробити **висновок** про те, що будь-який літературний твір, як і його переклад, залежить від попередніх текстів; жодний не має оригінальної семантичної єдності; обидва є похідними та різнорідними. Тому переклад як процес і результат міжкультурної діяльності є одночасно "первинним" і "вторинним" у ланцюжку реструктурування інтертекстуального поля оригіналу. Так само діалектика "цілого" і "частини" виявляється у відносності обох компонентів зазначеної дихотомії.

У **подальших студіях** перспективним вважаємо дослідження проблеми інтергіпонімічності різних перекладів одного першотвору, адже розширення онтологічного простору поетичного твору відбувається за рахунок множинності іншомовних інтерпретацій, прирощення нових смислів в інтертекстуальному просторі вторинного, але й водночас, самобутнього існування.

Література

- Андрухович Ю. День смерті Пані День: Американська поезія 1950-60-х років у перекладах Юрія Андруховича. – Харків: Фоліо, 2007. – 207 с. Еліот Т.С. Вибране: 3 англ./ Упоряд. та передмова С.Д. Павличко. Перекл. з англ. В. Коротич, М. Стріха, Г. Кочур, І. Драч та ін. – К.: Дніпро, 1990. – 198 с. Коломієць Л. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2004. – 522 с. Левый И. Искусство перевода./Перевод с чешского и предисловие В.Россельса. – Москва: Прогресс, 1974. – 397 с. Нестерова Н. Вторичность как онтологическое свойство перевода: дис. ...д-ра филол. наук: 10.02.19. Пермь, 2005. – 368 с. Eliot T.S. Complete Collection of Poems. New York: Harcourt, Brace and World, Inc., 1962. – 392 p. Lefever A. Why waste our time on rewrites? The trouble with interpretation and the role of rewriting in an alternative paradigm//The manipulation of Literature: Studies in Literary Translation/ed.Theo Hermans. London: Croom Helm., 1985. – P. 215-243. Robinson D. The Translator's Turn. – Baltimor and London: The John Hopkins University Press, 1991.– 318 p. Tymochko M. Translation in a Postcolonial Context. Early Irish Literature in English Translation. Manchester: St.Jerome publishing, 1999. – 336 p.

УДК: 811.111'373:63

ПОМІГУЄВА Л.П.

(Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І.Я. Франка)
(Київський національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова)

ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Автор статті досліджує сучасну англійську сільськогосподарську терміносистему, аналізує поліваріантність концепту і значення термінології, дотримання структурованого набору термінології.

Ключові слова: термінологія, лексикологія, лінгвістика, концепт.

Помигуева Л.П. Поливариантность перевода сельскохозяйственных терминов английского языка. Автор статьи исследует современную английскую сельскохозяйственную терминосистему, анализирует поливариантность концепта и значения терминологии, придерживание структурного набора терминологии.

Ключевые слова: терминология, лексикология, лингвистика, концепт.

Pomiguyeva L.P. English Agricultural Terms Translation Polyvariancy. The author of the article investigates modern English agricultural term system, analyzes concept and terminology meaning polyvariancy, presents the ideas of terminology structural set. Key words: terminology, lexicology, linguistics, concept.

Становлення термінології, її розвиток ініціюються позамовними чинниками, але самі процеси становлення і розвитку термінології, так само як результат цих процесів, регулюються законами мови. В термінології більшою мірою, ніж в інших шарах лексики, проявляється взаємодія лінгвістичних чинників. Цим пояснюється і те, що мовознавці об'єктом своїх досліджень часто обирають термінологічний комплекс мови.

Актуальність теми статті зумовлена соціальною та лінгвістичною необхідністю багатоаспектного дослідження формування та функціонування терміносистеми, що й викликає незаперечну увагу мовознавців.

Мета статті полягає у всебічному аналізі термінів с/г як цілісної системи, вироблення теоретичної основи та висвітлення питань, пов'язаних з визначенням, характеристикою терміна, термінології та терміносистеми.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

1. Дати характеристику основним ознакам терміна та виокремити лексичний склад термінології, що є об'єктом дослідження;
2. проаналізувати всі її елементи з точки зору взаємовідносин: термін – загальноживане слово.

3. Розглянути вмотивованість термінів та дати їх класифікацію.

Термінологія — це сукупність термінів, тобто слів або словосполучень, що висловлюють специфічні поняття з певної галузі науки, техніки чи мистецтва, а також сукупність усіх термінів, наявних у тій чи іншій мові. Від звичайних слів терміни відрізняються точністю семантичних меж. Це також розділ лексикології, який вивчає терміни різних галузей знань.

Основні способи творення термінів:

- зміна значення слова звичайної мови;
- творення неологізмів шляхом словотвору з коренів та інших морфологічних елементів звичайної мови, що часто набирає форми кальок з іноземних мов;
- запозичення з іноземних мов (етранжизми). Переважання перших двох способів пов'язане з тенденцією до пуризму. Для практичних цілей термінологія укладається в галузевих термінологічних словниках [Реформацький 1961, с. 54].

Термінологічне значення слова визначається за трьома критеріями:

1. принципи і концептуальні основи, які управляють вивченням термінів;
2. директиви використання у терміносферах;
3. підбір термінів певної галузі.

Перший критерій вивчає початкове значення, другий - його сфери використання, а третій - терміни конкретної галузі.

Термінологія являється міждисциплінарним взаємозв'язком, який вивчає значення концептів певних сфер і їх реалізації у лінгвістичній чи іншій формі вивчення.

Хоча, автономія термінології, як незалежної дисципліни обговорювалась багатьма лінгвістами, ми визнаємо, що термінологія – багатогранна власними теоретичними принципами (термінологічною теорією) і прикладними цілями (написання словників, глосаріїв і словників, і стандартизованих позначок). Концепти, які розкривають теорію, не оригінальні, а запозичені з суміжних дисциплін, а саме лінгвістики, логіки, онтології, і інформаційних наук.

Якщо ми вважаємо, що терміни являються підкомпонентами словника мови, тоді компетентність користувача мови не може виключити словник (в якому він спеціалізується). Термінологія формує частину лінгвістики. Базовий матеріал, терміни, термінологія — частина прикладної лінгвістики. Проте термінологія не використовує усі лінгвістичні концепти. Вона використовує елементи з морфології, лексикології і семантики і діє з обмеженим рядом концептів від цих гілок лінгвістики. Слід зробити висновок, що термінологія - міждисциплінарна наука.

Головний об'єкт її вивчення – спеціалізовані слова, які з'явилися у мові природньо, які належать до спеціальної сфери використання.

Розрізняють три найбільш важливих групи у термінотворенні:

1. Лінгвістичні терміни - частина спеціального словника, який характеризується тематикою і прагматичними критеріями.
2. Спеціально-технічні терміни – формальностворені поняття засобами вираження і комунікації.
3. Проміжні терміни – точні економічні поняття для вирішення конкретних цілей.

Якщо керуватись поділом на три групи, в якому термінологія вимагає неоднозначного підходу до слова. На відміну від лінгвістики, повинні бути елементи, які чітко визначають цю неоднозначність.

Лінгвістику і термінологію слід вивчати у двох напрямках. У цьому допомагає вивчення підходу до утворення терміну і характеристики словників, написаних з врахуванням лінгвістичних та термінологічних особливостей.

Сприймаючи природу мови, лексикологія засновує і не замислює значення, тільки у спорідненості зі словом; термінологія, на відміну від неї, вказує, що концепт, який є його головним центром, передуючи поняттю може зародитися самостійно від поняття або терміну, який його представляє. Крім того лексикологія завжди тісно пов'язана з граматиною. Слова в словниках описані відносно їх використання за формою і змістом, розглядаються як елементи спілкування.

Для термінології терміни сільського господарства (с/г) цікаві особливими поняттями і концептами, які мають власні морфологічні форми, визначені контекстом, а не синтаксисом, який встановлює їх в належний граматичний контекст.

Лінгвістика розрізняє і включає як синхронічні, так і діахронічні особливості слів. Термінологія тільки цікавиться синхронічними аспектами.

“Свідоме утворення термінів або слів” у загальній лінгвістиці і лексикології захищене від вільної еволюції мов. Вони відхиляють будь-який вид втручання. Вони не пов'язані з “приписуючими” аспектами мови і виключають розгляд стандартизації, а саме встановлення однієї форми, протиставляючи іншу, тому що це призводить до збіднення мови.

Термінологія, з іншого боку, дозволяє втручання і має на меті установаження стандартизованих форм.

Термінологія також вивчає терміни міжнародного сенсу, і надає пріоритет тим методам утворення терміну, які пов'язані з історичними аспектами створення мов. Це призводить до прийняття міжнародних критеріїв для вивчення термінів і директив, які ширші, ніж звичайні, встановлені для єдиної мови. Наприклад, переважне створення термінів Грецькими і Латинськими коренями [Galinski, Christian 1990, p. 88].

Міжнародний стандарт вживання термінології с/г вивчається швидше ніж розмовна форма слів (як повна форма, так і її варіанти, наприклад аббревіатури, короткі форми, скорочення). Інша специфічна риса характеристики термінології – це той факт, що лексикологія і термінологія с/г вивчають форми утворення слів або термінів і укладаються у словники різними шляхами, тому що вони мають на меті різні призначення: термінологія вивчає концепт, а лексикологія слово. Ці різні напрямки можна спостерігати, наприклад, у визначеннях, які використовують для слів як термінологія, так і лексикологія. Термінологія с/г використовує символи, часто логічні, щоб вказати взаємопов'язаність концептів.

Починаючи з концепту до значення, термінологія с/г має абсолютно чітко визначати, що це специфічний концепт, а не подібне значення.

В результаті, термінологічні словник представляють описовий характер вираження концептів, які часто також виражають зв'язок серед пов'язаних концептів. Лексикографія представляє лише синонімічні зв'язки у межах однієї мови.

Термінологія дотримується структурованого набору, і тому до технічних спеціалізованих словників звертаються ті люди, які вже є експертами, вносять специфічні значення конкретних концептів, які різняться з стандартним значенням лексичних одиниць, представлених у звичайних словниках. Систематичне замовлення - спроба відтворити концептуальну систему спеціальної теми. Впорядкування по концепту також дозволяє краще укласти багатомовні словники, в той час, як значення концепту однієї мови не співпадає з його значенням в іншій мові.

Велике число розрізень лексикології і термінології дозволяє нам встановити

міждисциплінарний зв'язок: вивчення слова, як лексичної одиниці;

як теоретичне, так і практичне застосування; зв'язок з словниками.

Проте, ці дві дисципліни ніколи не перетинаються, а йдуть поряд. Деякі дослідники намагаються розглядати одну як частину іншої (термінологія – частина лексикології), інші стверджують, що це – неможливо. Спробуємо проаналізувати ці спірні погляди.

Лексикологія аналізує і описує лексичну компетентність. Ця компетентність передбачається у підборі слів, які дозволяють обмінюватись інформацією в межах однієї мови, наборі правил словотворення, які дозволяють утворювати нові слова, лінгвістичні і енциклопедичні дані про кожне слово, пояснення, як користуватися ними правильно, точно і належним чином в кожній комунікативній ситуації).

Якщо лексикологія має справу з усіма словами мови, термінологія тільки зосереджується на тих словах, що належать до конкретної теми, наприклад, фізики, хімії, антропології, або до професійної діяльності, наприклад, бізнесу, промисловості, спорту, технології, інформатики, техніки, сільського господарства та і т.п.

Області лексикології і термінології не співпадають: область лексикології ширша і включає термінологію. З цієї точки зору термінологія є частиною лексикології, тому що є основою формування. Лексикологія вивчає значення слів, тоді як термінологія вивчає терміни.

Терміни і слова подібні і різні в той же час. Слово – повнозначна одиниця мови з лінгвістичними характеристиками і має широку сферу використання. Термін - одиниця з подібними лінгвістичними характеристиками, яка використовується в спеціальній сфері. З цієї точки зору, слово певної сфери призначення може стати терміном:

Thermometer (метрологія) - інструмент для вимірювання температури.

Thermometry (технологія) - технологія виміру температури.

З лінгвістичної точки зору, слово - одиниця, яка має фонетичні, графічні форми, просту або складну морфологічну структуру, граматичні особливості, і ознаки, які визначають це поняття. Термін має ті ж самі характеристики. Аналізуючи термінологічні особливості термінів, з'являються протиставлені слова в словнику, набуваючи специфічних особливостей. Наприклад, методи використання для утворення термінів не мають тієї ж частоти, як і ті, що творяться з слів. У термінології лексичні одиниці утворюють фразові конструкції, які більш продуктивні, ніж в загальному використанні слова в мові. Це не означає, що терміни не можуть мати ті ж морфологічні ознаки і лексичні значення, як і слова [M. Teresa Cabre 1995, p. 10].

Термінотворча одиниця мови, зазвичай, – іменник, а у загальному словнику мови використовуються різні граматичні категорії: іменники, дієслова, прикметники, займенники, прийменники, сполучники, навіть, вигуки. Лексикологія охоплює широкий словесний спектр класів, а термінологія – обмежене коло.

Слова - не лише лінгвістичні одиниці, які можуть бути описані виключно з точки зору системи мови; вони - також прагматичні одиниці, які виділяють для використання у певній комунікативній ситуації. Слова використовують у щоденному вжитку всі носії мови, вони призначені для всіх користувачів мови. Користувачі термінів – професіонали спеціальновідібраних, обмежених ситуацією спілнот. Слова мають широкий спектр використання в різних ситуаціях, тоді як використання термінів спеціальної сфери є зазвичай обмеженим професійними колами. Терміни зазвичай використовуються при обговоренні тем, на яких спеціалізуються. На відміну від цього, слова використовуються, щоб послатися на будь-яку тему в щоденному житті, для вираження почуттів і наказів і т.д. Нарешті, слова менш обмежені у використанні, ніж терміни.

Висновки. Терміни зазвичай з'являються в технічній і науковій сфері, тобто в текстах, які в основному об'єктивні в природі. Термінологія займається вивченням термінів. Одне із завдань лексикології – встановлення кількості слів у мові. Однак точних цифр, зрозуміло, ніхто не назве, адже мова, як живий організм, постійно розвивається, з'являються нові слова, зникають старі, змінюється значення існуючих. Вони розвиваються на базі існуючих слів за допомогою словотворчих афіксів, відповідних типів словотворення, які є продуктивними способами англійського словотворення.

Література

Реформатський А.А. Що таке термін і термінологія? // Питання термінології. М., 1961. – 175 с. *Galinski, Christian.* Recent Developments of Terminology. From the Theory of Terminology via Knowledge Theory to Terminological Knowledge Engineering. Cabri & Payrat. 1990. – PP. 87-91. *M. Teresa Cabre.* "On Diversity and Terminology". *Terminology.* Institut de Filologia Valenciana. – 1995. pp. 1-17.